

2. Opis sposobu integrowania różnych sektorów, partnerów, zasobów czy branż działalności gospodarczej w celu kompleksowej realizacji przedsięwzięć.

LSR ma charakter zintegrowany. Zintegrowane podejście ma odzwierciedlenie w spójności w doborze celów i przedsięwzięć, związków pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w realizacji LSR oraz wykorzystaniu różnych zasobów lokalnych. Zaplanowane w ramach LSR cele i przedsięwzięcia wynikają z diagnozy obszaru i analizy SWOT i są ze sobą ściśle zintegrowane. Zintegrowany charakter LSR oznacza kompleksowe podejście do rozwiązywania problemów i wspierania potencjałów poprzez łączenie istniejących zasobów, działań i podmiotów w trzech sferach: gospodarka, mieszkańcy i obszar (infrastruktura). Działania na rzecz mieszkańców ściśle wiążą się ze wspieraniem gospodarki, a ta z kolei z rozwojem obszaru. Te trzy sfery wzajemnie na siebie oddziałują i uzupełniają się. W ramach zastosowania podejścia zintegrowanego przewidziano w LSR działania dla wszystkich trzech sfer, co uwidacznia się w zaproponowanych celach ogólnych:

1. Rozwój przedsiębiorczości i różnicowanie działalności gospodarczej na obszarze LSR.
2. Wzrost konkurencyjności obszaru LSR oraz podniesienie jakości życia mieszkańców.
3. Wzrost umiejętności mieszkańców obszaru LSR poprzez rozwój działań edukacyjnych między innymi na obszarach zrewitalizowanych.

Zastosowanie takiego podejścia daje realne szanse na rozwiązanie części zgłaszanych problemów, wzmocnienie potencjałów oraz osiągnięcie wyznaczonych celów. W zaplanowanych celach szczegółowych i przedsięwzięciach ważne jest osiąganie jak najlepszych efektów poprzez współdziałanie partnerów z różnych sektorów oraz jednoczesne wykorzystanie różnych zasobów (przyrodniczych, kulturowych, społecznych, gospodarczych). Zaplanowane przedsięwzięcia w sposób spójny i kompleksowy, z użyciem różnych metod i zaangażowaniem różnych partnerów oraz sektorów. Adresując zidentyfikowaną w analizie SWOT potrzebę, zagrożenie zapewnią odpowiednią sekwencję interwencji planowanych do przeprowadzenia. W realizację tych przedsięwzięć zaangażowane będą podmioty z sektora publicznego np. (gminnego ośrodki pomocy społecznej), społecznego (organizacje pozarządowe) i gospodarczego (np. spółdzielnie socjalne) będą prowadziły różnego typu działania z zakresu aktywizacji społecznej i zawodowej, animacji społecznej i organizowania społeczności. Podejmowane działania będą odpowiedzią na wskazane w analizie SWOT problemy „brak aktywnych form wsparcia dla osób bezrobotnych”, „polaryzacja społeczności”, „wysokie bezrobocie wśród osób młodych (do 35 roku życia) i osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i poniżej”. Działania w tym zakresie będą najbardziej skuteczne kiedy samorządy stworzą warunki i okazje do promowania regionu i krzewienia wśród mieszkańców kultury i tradycji, a organizacje pozarządowe i przedsiębiorcy, będą mogli dla turystów i mieszkańców oferować swoje usługi (usługi turystyczne, warsztaty tematyczne i występy propagujące lokalne tradycje itp.). Jest to przykład przedsięwzięcia o charakterze zintegrowanym, nie tylko pod kątem zaangażowania podmiotów z różnych sektorów, ale również zintegrowanego wykorzystania zasobów przyrodniczych (np. rzeka Drwęca) i kulturowych (np. zabytki, chóry przy klubach seniora) obszaru w oparciu o zasoby ludzkie.

XI. Monitoring i ewaluacja

Monitoring to proces systematycznego zbierania i analizowania informacji ilościowych i jakościowych na temat funkcjonowania LGD oraz stanu realizacji strategii w aspekcie

finansowym i rzeczowym, którego celem jest uzyskanie informacji zwrotnych na temat skuteczności i wydajności wdrażanej strategii, oraz zmian w otoczeniu LSR, a także ocena zgodności realizacji operacji z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami.

a) Monitorowanie rzeczowej realizacji LSR polegającej na:

- analizie stopnia osiągnięcia mierzalnych i weryfikowalnych wskaźników wykonalności celów,
- monitorowaniu operacyjnym na podstawie bezpośrednich rozmów z beneficjentami i wizji lokalnych na miejscu realizacji operacji,
- wykorzystaniu partycypacyjnych metod ewaluacji (angażowaniu społeczności lokalnej).

b) Monitorowanie wydatkowania środków na poszczególne operacje i działania własne LGD.

Monitoring jest jedynie „rejestrowaniem” najbardziej bezpośrednich efektów wdrażania (produktów) nie jest ewaluacją.

Stowarzyszenie „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie” opracowało tabelaryczne zestawienie do monitorowania które jest bardzo przejrzyste i ułatwia analizę adekwatności i wykonalności zaproponowanej metodologii. Każda informacja zawarta w tabeli informacja zwiera trzy kryteria które spełniają zasady rzetelności, istotności oraz aktualności.

Tabela 28 Elementy podlegające monitoringowi.

Elementy podane w badaniu	Wykonawca badania	Źródła danych i metody ich zebrania	Czas i okres pomiaru	Analiza i ocena danych
Wskaźnik realizacji LSR.	Biuro LGD (ocena własna)	Ankiety monitorujące beneficjentów, rejestr danych LGD, inne dane np. systemy monitorujące innych jednostek	Na bieżąco/ ale nie wcześniej niż rok po otrzymaniu płatności dla beneficjentów	Stopień realizacji wskaźników
Harmonogram ogłaszanych konkursów	Biuro LGD (ocena własna)	Rejestr ogłoszonych konkursów	Na bieżąco	Zgodność ogłoszenia konkursów z harmonogramem konkursów LSR
Budżet LGD	Biuro LGD (ocena własna) Komisja rewizyjna/ Zarząd LGD	Rejestr danych , sprawozdanie finansowe	Za rok poprzedni, ale nie później niż do końca marca	Stopień wykorzystanych środków finansowych w odniesieniu do środków finansowych, racjonalność poniesionych kosztów
Statystyka strony internetowej LGD	Pracownicy LGD/ Biuro LGD	Statystyka odwiedzin strony internetowej	Na bieżąco	Skuteczność przekazywania danych, ilość przekazywanych informacji z działalności LGD

Funkcjonowanie biura LGD	Zarząd LGD	Wywiad indywidualny z członkami i beneficjentami	Na bieżąco	Sposób przekazywanych informacji potencjalnym beneficjentom, pomoc w rozwiązywaniu problemów, efektywność świadczonego doradztwa
Praca Zarządu	Walne Zebranie Członków	Protokoły z pracy Zarządu	min. 2 razy do roku	Ocena pracy Zarządu i realizacji zaplanowanych zadań

Źródło: Opracowanie własne

Ewaluacja to systematyczne badanie wartości albo cech konkretnego programu, planu, działania (eksperymentu) bądź obiektu z punktu widzenia przyjętych kryteriów, w celu jego usprawnienia, rozwoju lub lepszego zrozumienia. Celem ewaluacji własnej dokonywanej corocznie przez Stowarzyszenie „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie” jest analiza i ocena przydatności, efektywności, trafności, trwałości i skuteczności podejmowanych działań podczas realizacji przyjętych celów strategicznych i szczegółowych, dążąc do jak najpełniejszego ich usprawnienia i przyczynienia się do wypełnienia misji LGD. Pozwoli to w rezultacie na ukazanie wpływu realizacji LSR na sytuację charakteryzowanego obszaru z zachowaniem obiektywizmu i etycznego podejścia do procesu ewaluacji. Badanie pokaże różnice między dwoma scenariuszami rozwoju obszaru LSR: pierwszym, określającym sytuację, jaka miała miejsce na obszarze LSR przed jej realizacją i drugim, w trakcie oraz po realizacji LSR w latach 2014-2020.

Dodatkowo proces dokonywania ewaluacji własnej może zostać poszerzony o przeprowadzenie ankiety, która umożliwi sformułowanie oceny społecznej dotyczącej wskaźników niepoliczalnych, takich jak poprawa życia mieszkańców w ich indywidualnym poczuciu oraz poprawa świadomości mieszkańców, co do wartości kulturowej oraz bogactwa zasobów naturalnych obszaru.

Jako, iż ewaluacja jest procesem systematycznym i polega na stałym zbieraniu danych, podejmowane działania mogą być ulepszone jeszcze w trakcie ich realizacji. Wiąże się to ściśle z ekonomicznością działań, gdyż użycie niewłaściwych środków i podjęcie nieadekwatnych działań zostanie szybko zidentyfikowane, co pozwoli na stosowną korektę, prowadząc do istotnej oszczędności pieniędzy, czasu i zasobów ludzkich. Stowarzyszenie „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie” opracowało tabelaryczne zestawienie do ewaluacji, które jest bardzo przejrzyste i ułatwia analizę adekwatności i wykonalności zaproponowanej ewaluacji. Każda informacja zawarta w tabeli informacja zwiera trzy kryteria, które spełniają zasady rzetelności, istotności oraz aktualności.

Tabela 29 Elementów podlegających ewaluacji.

Elementy podane w badaniu	Wykonawca badania	Źródła danych i metody ich zebrania	Czas i okres pomiaru	Analiza i ocena danych
Działalność LGD, funkcjonowanie biura LGD	Biuro LGD (ocena własna)	Opinie beneficjentów i mieszkańców w rozmowach indywidualnych,	Ocena roczna w latach 2017-2022, dokonywana w pierwszym kwartale roku	Ocena poprawności prowadzonej przez Stowarzyszenie, analiza określająca skuteczność realizowanych zadań

		opinie członków stowarzyszenia	następnego, w roku 2023 wykonana w czerwcu	w odniesieniu do założeń LGD
Skuteczność promocji i aktywizacji społeczności lokalnej.	Biuro LGD (ocena własna)	Badania ankietowe wśród mieszkańców, prowadzone bezpośrednio formie pisemnej lub elektronicznej na stronie internetowej. Ilość wprowadzonych zmian/informacji na stronę internetową	Ocena roczna w latach 2017-2022, dokonywana w pierwszym kwartale roku następnego, w roku 2023 wykonana w czerwcu	Ocena skuteczności promocji LGD oraz działań wdrażanych w ramach LSR, mierzona jako liczba osób, które uzyskały informacje na temat LGD oraz skuteczności animacji społeczności.
Stopień realizacji celów oraz wskaźników LSR	Organy LGD (ocena własna)	Ankiety monitorujące beneficjentów, rejestr danych LGD, inne dokumenty z organów nadzorujących	Ocena roczna w latach 2018 - 2023, dokonywana w pierwszym kwartale roku następnego w 2023 roku dokonana w czerwcu	Ocena celowości i trafności założeń realizowanych w ramach LSR. Określenie stopnia realizacji poszczególnych celów i wskaźników.
Harmonogram rzeczowo – finansowy LSR	Biuro LGD (ocena własna)	Rejestr danych	Ocena roczna w latach 2018 - 2023, dokonywana w pierwszym kwartale roku następnego w 2023 roku dokonana w czerwcu	Ocena zgodności ogłoszonych i realizowanych projektów z harmonogramem określonym w LSR
Budżet LSR	Biuro LGD (ocena własna)	Rejestr danych	Ocena roczna w latach 2018 - 2023, dokonywana w pierwszym kwartale roku następnego w 2023 roku dokonana w czerwcu	Ocena zgodności i wysokości wydatkowania środków finansowych z przyznanego budżetu na poszczególne zadania.

Źródło: opracowane własne

Ocena roczna prowadzona będzie w oparciu o spotkanie wykorzystujące narzędzia o charakterze refleksyjno-analitycznym na podstawie zebranych danych. W tych warsztatach uczestniczyć będą pracownicy biura LGD, członkowie Stowarzyszenia ze szczególnym uwzględnieniem członków Zarządu, Rady, Komisji rewizyjnej oraz zaproszeni goście, co może wpłynąć na jego efektywność. W wyniku prac zebrani powinni odpowiedzieć na następujące pytania:

1. czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR przebiega zgodnie z planem i można ją uznać za zadowalającą?
2. W jakim stopniu jakość składanych projektów wybieranych we wszystkich obszarach tematycznych wpływa na osiągnięcie wskaźników w zaplanowanym czasie?
3. W jakim stopniu stosowane kryteria wyboru projektów spełniają swoją rolę?
4. W jakim stopniu wybierane projekty realizowane w ramach LSR przyczyniają się do osiągnięcia celów LSR i w jakim stopniu przyczyniają się do odpowiadania na potrzeby społeczności z obszaru LGD?
5. Czy przyjęty system wskaźników dostarcza wszystkie potrzebne informacje niezbędne do określenia skuteczności interwencyjnej strategii?
6. Czy procedury naboru wyboru i realizacji projektów są przyjazne dla beneficjentów?
7. jaka jest skuteczność działania biura LGD (działań animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?
8. jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD, by skuteczniej realizowała cele LSR?

Po każdym warsztatach trwających kilka godzin wnioski będą realizowane w ciągu bieżącego roku.

W przypadku konieczności wprowadzenia działań naprawczych lub konieczności zmian proponuje się min. wzmocnienie akcji informacyjno-promocyjnych oraz szkoleniowych umożliwiających „pozyskanie” beneficjentów zainteresowanych realizacją przedsięwzięć w których poziom wdrażania jest niski, ogłoszenie naborów tematycznych umożliwiających „pozyskanie” beneficjentów zainteresowanych realizacją przedsięwzięć w których poziom wdrażania będzie za niski, dodatkowe szkolenia, imprezy itp. nie wyklucza się zastosowania innych działań naprawczych.

W 2019 roku zlecimy przeprowadzenie ewaluacji zewnętrznej, która będzie przeprowadzona w latach 2020 - 2022. Ewaluator zewnętrzny będzie posiadał udokumentowane doświadczenie w realizacji przynajmniej dwóch badań ewaluacyjnych programów współfinansowanych ze środków publicznych, w tym jedno powinno dotyczyć obszaru rozwoju obszarów wiejskich, dysponowaniem zespołu składającego się z co najmniej 3 ekspertów. Oferta wykonawcy będzie gwarantowała odpowiednią jakość badania, aby uzyskać odpowiedzi na następujące pytania/obszary: ocena wpływu na główny cel LSR, ocena wpływu na kapitał ludzki, na rozwój przedsiębiorczości, na rozwój turystyki, czy były zrealizowane projekty innowacyjne, czy realizowane działania wpłynęły pozytywnie na położenie grup defaworyzowanych, jaka jest skuteczność i efekty projektów współpracy, ocena funkcjonowania LGD, ocena procesu wdrażania, a głównie jaka jest wartość dodana podejścia LEADER.

Po zakończeniu badania ewalator przedstawi raport końcowy, który zawierać będzie minimum: streszczenie najważniejszych wyników badania, spis treści, opis przedmiotu badania z celami i zakresem ewaluacji, opis metodologii wraz z opisem sposobu realizacji badania, opis wyników badania wraz z ich interpretacją, odpowiedzi na wszystkie wskazane pytania badawcze, podsumowanie zawierające wnioski i rekomendacje, spis tabel i wykresów, aneksy tworzone w toku realizacji badania.